

ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*

ADMINISTRATIVE SKILLS BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

สงวนศักดิ์ จอมทะรักษ์¹, กฤตยากร ลดาวัลย์², วิมลพร สุวรรณแสนทวี³
Sanguasuk Jomtaruk¹, Kittayakorn Ladawan², Vimolporn Suwansaentavee³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : sanguasuk@spk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 323 คน และผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์รองลงมา คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล 2. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามวางแผนจัดสรรงบประมาณ กำหนดแนวทาง การสืบค้นสื่อ การใช้สื่อ การพัฒนาและการส่งเสริมสื่อของครูให้ตรงกับตัวชี้วัดใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยจากหลากหลายแหล่งยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนร่วมทีม

คำสำคัญ : ทักษะการบริหาร; หลักพรหมวิหาร 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objects of this thesis were 1) to study the administrative skills based on Four Sublime States of Mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham 2) to compare the administrative skills based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham, 3) to suggest guidelines for Administrative Skill development based on Four Sublime States of Mind of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The sample group consisted of 323 teachers and the target group was 5 school administrators for interviewing. The research instrument were a scale questionnaire and an in-depth interview. The statistics used in this research were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used to test the hypothesis were t-test (Independent Samples) and F-test (One-Way ANOVA) and a semi-structured interview.

The results showed that; 1. Administrative skills based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham overall, it was at a high level, considering from each side in order from the highest to the lowest average were human relations skills (merciful), followed by the team work skills (kindly), whereas the lowest was Technology skills and digital usage (kindly). 2. Comparison the Administrative skills based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham, classified by educational level, work experience, and the size of the school. By overall was a statistically significant difference at the 0.05 level. 3. Guidelines for Administrative Skill development based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham. Budget allocation planning, guideline determination for media search, media usage, developing and promoting teachers' media to match the indicators, usage an up-to-date information from variety of sources, including accepting the different opinions of team works.

Keywords : Administrative Skills; the Four Sublime States of Mind; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กล่าวถึงสภาพการณ์ในปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว วิทยาการมีความก้าวหน้าทุกอย่างล้วนแต่เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานยุคใหม่ ความล้ำสมัยจึงเกิดขึ้นได้กับผู้บริหารทุกคนที่ไม่ได้ติดตามความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงทาง

วิทยาการในการปฏิบัติงาน หรือในทางกลับกันก็คือเทคนิค วิทยาการ หรือวิธีปฏิบัติงานบางอย่างที่ใช้
 อยู่ นั้นอาจจะหมดความจำเป็นไปแล้ว ถ้าผู้บริหารขาดการติดตามและวิเคราะห์เหตุการณ์ทั้งสอง
 แง่มุมนี้แล้ว ย่อมทำให้อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถพัฒนาตนเอง หรือตามทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน
 เพราะความรู้ใหม่ๆ มักเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ประกอบการปฏิบัติงานอยู่เสมอและในปัจจุบัน
 นโยบายการศึกษาเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง
 ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้าง
 ศักยภาพของคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกใน
 ศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการหนุนเสริมสถาบันทาง
 สังคมให้แข็งแกร่ง และเอื้อต่อการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการ
 เปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีการส่งสมทบทุนทางปัญญาเชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัย
 และพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพและการดำรงชีวิตที่เหมาะสม
 ในแต่ละช่วงวัย(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษา
 ให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารและมีบทบาทสำคัญใน
 การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดทิศทางความสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์
 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็น
 มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพล
 โลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความรู้และ
 ทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต
 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองต้องมีความรู้
 ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่โดยเป็น
 ผู้นำและประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการ
 เรียนการสอนและการเรียนรู้รวมถึงการประสานสัมพันธ์ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมี
 ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมด้าน
 ทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าของประเทศ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558) ทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ
 ของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นาจึงจำเป็นต้องได้รับการ
 พัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง
 เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยทักษะ
 ดังนี้ การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมเทคโนโลยี
 และดิจิทัล การตัดสินใจสัมฤทธิ์และคุณธรรมจริยธรรม (วัชรภรณ์ สุวรรณประทีป, 2563) ซึ่งถือได้
 ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้บรรลุตาม
 วัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพตามการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดีเรา
 ควรปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารเพื่อตอบคำถามนี้เราต้องทราบก่อนว่านักบริหารทำหน้าที่
 บริหารซึ่งการบริหาร หมายถึง ศิลปะและการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ดังนั้นนักบริหารต้องมี

หลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาที่ได้อีกได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น บุคคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีนักบริหารที่ดีคอยกำกับดูแลนักบริหารที่ดีในทางธรรมคือ ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการคือ 1)เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความคิดปรารภรณาคดี 2)กรุณา หมายถึง ความสงสาร อยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3)มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4)อุเบกขา หมายถึง การวางเฉย การทำตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติหรือลำเอียง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 รับผิดชอบในการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาให้เด็กไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยมีโรงเรียนในสังกัดจำแนกตามเครือข่ายการบริหารสถานศึกษา จำนวน 7 สหวิทยาเขต 35 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน โดยใช้เทคนิค SWOT (SWOT Analysis) เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ จุดเน้น มาตรการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา เพื่อเป็นองค์กรขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562) และจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการโดยภาพรวม เช่น คณะกรรมการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) บางวิชาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของชาติ ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะเพื่อบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ปัจจัยที่สำคัญคือ ทักษะของผู้บริหาร เพราะทักษะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำ และมีผลต่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาประเทศและเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้ และการบริหารโดยใช้ทักษะการบริการประกอบด้วย 1)ทักษะการสื่อสาร 2)ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์3) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 4)ทักษะทำงานเป็นทีม 5)ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 6)ทักษะด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานทางการศึกษาของผู้บริหารจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นขึ้นอยู่กับทักษะและจริยธรรมของผู้บริหาร หากผู้บริหารได้นำเอาหลักของพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานทางการศึกษา แล้วจะสามารถนำมาซึ่งการปรับปรุง พัฒนาตนเอง พัฒนาสถานศึกษา และการจัดใช้

ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคล และสิ่งของให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับของสังคม และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4.2 ทำให้ทราบความแตกต่างของทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามตามตัวแปรระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

4.3 ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจของผู้อำนวยการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามต่อการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามให้มีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น

4.4 สามารถนำแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4.5 ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับองค์การทางการศึกษาอื่นที่สนใจได้ศึกษาแล้วนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรนั้น ๆ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 2,010 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2564 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้การจำแนกขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงบประมาณเป็นเกณฑ์ในการแบ่งและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 323 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 83 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 69 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 81 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 90 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อและแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน จำนวน 323 ฉบับ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA) และแบบสัมภาษณ์โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจำแนกโดยภาพรวม

ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D	แปลผล	อันดับ
1. ด้านทักษะการสื่อสาร	4.40	0.22	มาก	5
2. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.43	0.26	มาก	4
3. ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล	4.38	0.25	มาก	6
4. ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม	4.49	0.25	มาก	2
5. ด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์	4.57	0.29	มากที่สุด	1
6. ด้านทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.46	0.24	มาก	3
รวม	4.46	0.20	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, $S.D=0.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.57$, $S.D=0.29$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.49$, $S.D=0.25$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ($\bar{x} = 4.38$, $S.D=0.25$)

6.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการดำเนินการ พบว่า 1) ด้านทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารต้องรู้จักเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และสถานการณ์ ตลอดจนเข้าใจถึงผลกระทบในการใช้สื่อและเทคโนโลยี 2) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงการมีแรงบันดาลใจความมุ่งมั่นความกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยไม่กลัวความผิดพลาด 3) ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความรู้ทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัลที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาและการสอนในระดับต่าง ๆ 4) ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ทีมงานได้สามารถแสดงความรู้สึกร่วมกันเห็นต่อการทำงานและสามารถโต้ตอบอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือซักถามข้อสงสัยต่อผู้บริหารได้ 5) ด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องมีบุคลิกและคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำมีความรู้ความสามารถในการบริหารโดยเฉพาะผู้บริหารรุ่นใหม่ ๆ ยังขาดความน่าเคารพ และขาดวิสัยทัศน์ในด้านการบริหาร 6) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ต้องพัฒนาตนเองมีความเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทักษะการบริหาร หมายถึง ความรู้และความสามารถในการทำงานของผู้บริหารที่มีมากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้ให้คำแนะนำและควบคุมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการที่จะปฏิบัติงานเฉพาะด้านอันเกี่ยวข้องกับวิธีการหรือกระบวนการใดๆ เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นความสามารถ และความชำนาญการของผู้บริหารในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน โดยผ่านการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารต้องฝึกฝนความสามารถตนเองให้มี ความชำนาญในการบริหารจัดการให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และก้าวทันยุคเทคโนโลยี เพื่อให้ สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของ จันทรเพ็ญ ณะฤกษ์ (2555) ที่กล่าวว่าทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ความสามารถทางการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารองค์กร เพื่อให้ ภารกิจบรรลุผลสำเร็จตาม

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้แนวคิด ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีความรู้ความสามารถหรือมีทักษะทางการบริหารในด้านต่าง ๆ และทักษะการบริหารตามหลัก พรหมวิหาร 4 คำว่า “พรหมวิหาร” เป็นคำภาษาบาลี แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรม เป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ มี 4 ข้อ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา ดังนั้นการที่ผู้บริหารจะนำหลักธรรมนี้มาใช้กับผู้ที่บังคับบัญชาควรพิจารณาสถานการณ์ที่จะ นำหลักธรรมนี้มาใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2561) ได้ศึกษาทักษะการ บริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารในโรงเรียนมาตรฐานสากลโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากและ Coleman (2008) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการ จัดการ ความรู้และกระบวนการปรับปรุงโรงเรียน ความสามารถในการสร้างองค์กรมีความสำคัญต่อ ผู้บริหาร โรงเรียนที่อยู่ในความท้าทายของการปรับปรุงโรงเรียน เป้าหมายของการปรับปรุงโรงเรียน คือ การ ปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและ ความรู้ที่ใช้ ร่วมการผ่านการจัดการความรู้และใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการประสิทธิภาพการทำงาน ผล การศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสมและทั่วถึง ในการจัดการ ความรู้และกลยุทธ์จะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง มีความสามารถที่ดีที่สุดในการปรับปรุง ข้อมูลโรงเรียนการปฏิรูปกระบวนการ และผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ในการ ตัดสินใจทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

7.2 จากแสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

7.2.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันอาจได้รับการปฏิบัติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ต่างกัน ตลอดจนมีมุมมองทางความคิดในด้านการทำงานที่แตกต่างออกไป ซึ่งมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มี คุณค่าสูงสุด และมีประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะทรัพยากรอื่นๆ แม้จะมีชีวิตก็หาไม่เสียเปรียบเท่าคนไม่ ส่วนทรัพยากรที่ปราศจากชีวิตนั้น หากคนไม่นำมาใช้ก็หาประโยชน์มิได้ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคล หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้เป็นของใหม่ที่ทำการศึกษาในปัจจุบันเท่านั้น หากแต่ได้มีการศึกษากันมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว ดังจะเห็นได้จากหลักธรรมบางหมวดของพระพุทธ องค์คือหลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นแก่นสารของการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะเห็นได้ ว่าการศึกษาเกี่ยวกับการทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะที่เป็นการใช้คนให้เหมาะกับงาน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วัชรารัตน์ สุวรรณประทีป (2563) ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6 ผลการศึกษา ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีทักษะการบริหารมากกว่าผู้บริหารที่มีระดับ

การศึกษาปริญญาตรี จำแนกตามประสบการณ์โดยรวม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานมากมีทักษะการบริหารมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานน้อย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาควรนำทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล มาใช้ในการวางแผน ประเมินผลบุคลากรและติดตามการปฏิบัติงาน

8.1.2 สถานศึกษาควรจัดให้มีเทคโนโลยีสำหรับผู้ปกครองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรนำข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการประพจน์ปฏิบัติตน มีเหตุผล วางตัวเป็นกลาง มีความยุติธรรมและเสมอภาค คอยแนะนำวิธีการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักคุณธรรม โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณงามความดีด้วยความสำนึกในจิตใจ เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูผู้สอน นักเรียน และบุคคลอื่นๆ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาสัมฤทธิ์ผลหลังจากมีการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8.3.2 ควรศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

8.3.3 ควรทำวิจัยประเภทอื่นโดยใช้เครื่องมือที่เพิ่มขึ้น เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงความเป็นจริงมากที่สุด

9. บรรณานุกรม

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 7(2). 155-172.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- จันทร์เพ็ญ ณะฤกษ์. (2555). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). **แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.** ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). **พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- วัชรภรณ์ สุวรรณประทีป. (2563). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 7 (2562).** วิทยาลัยนครราชสีมา. 23 พฤษภาคม 2563. 683-692.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). **รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2562.** สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://www.ses26.go.th>
- Coleman, L. A. (2008). **The Role of School Administrator as Knowledge Manager: A Process for School Improvement.** New Jersey : Princeton University. Press.